



Miljödepartementet, Regeringskansliet
m.remissvar@regeringskansliet.se
m.nm@regeringskansliet.se

Yttrande över remissen Reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen, M2022/01945

Er beteckning: M2022/01945

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland har granskat förslaget till nytt avloppsdirektiv. Underlag som granskats utöver det som bifogades i remissen är Naturvårdsverkets konsekvensbedömning¹ samt Regeringskansliets Faktapromemoria².

Förslaget innebär både omfattande nya krav och omfattande skärpningar av befintliga regleringar. Kraven är delvis mycket detaljerade, vilket förhindrar flexibilitet. Delvis saknas även preciseringar, vilket försvårar bedömningen av förslagets konsekvenser.

Remissen är omfattande och Länsstyrelsen har valt att skriva synpunkter om de delar Länsstyrelsen bedömer leda till största konsekvenser. Länsstyrelsen avstyrker del av artikel 21, samt har i övrigt ett antal synpunkter, se nedan.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget enligt artikel 21 att ansvar för övervakning ska gälla för ”behörig myndighet” samt ”medlemsstaterna” i stället för som tidigare ”behörigt organ”. Förslaget innebär att förutsättningarna för verksamhetsutövarens egenkontroll helt ändras och en omfattande tillkommande arbetsuppgift kommer att hamna på den ansvariga myndigheten.

¹ Konsekvensbedömning av Europeiska kommissionens förslag till reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. PM 2022-11-11. Naturvårdsverket, ärendenr NV-006245-22.

² Ett reviderat avloppsdirektiv. Faktapromemoria 2022/23:FPM21. Miljödepartementet. 2022-11-29.

Yttrande

Övervakning

Länsstyrelsen avstyrker förslaget enligt artikel 21 att ansvar för övervakning ska gälla för ”behörig myndighet” samt ”medlemsstaterna” i stället för som tidigare ”behörigt organ”. Förslaget innebär att förutsättningarna för verksamhetsutövarens egenkontroll helt ändras och en omfattande tillkommande arbetsuppgift kommer att hamna på den ansvariga myndigheten.

Krav på rening

Förslaget innehåller flera krav på ökad rening, nedan belyses några områden där Länsstyrelsen anser att konsekvenserna bör beaktas.

Förslaget innebär bland annat ökade krav på kväverening och läkemedelsrening. Nuvarande krav på rening för tätorter större än 2 000 personekvivalenter (pe) föreslås gälla för tätorter större än 1 000 pe samt även mindre tätorter om en riskanalys påvisar behovet. För tätorter mellan 1 000 och 2 000 pe gäller kraven att anlägga ett gemensamt ledningsnät och säkerställa full anslutning (artikel 3) samt att införa sekundär rening (artikel 5) till senast 31 december 2030. Länsstyrelsen är positiv till ökade krav på rening men vill påpeka att detta förslag innebär att verksamhetsutövarna kommer att behöva investera i ny eller utbyggd reningsteknik, får ökade kostnader för provtagning och analys samt ökade krav på rapportering. Vidare kommer tillsynsmyndigheterna (kommunen och länsstyrelserna) att behöva lägga mer tid på tillsyn, rapportering, prövning samt rådgivning.

Länsstyrelsen anser att förslaget att på utvalda ställen ställa krav på rening av mikroföroreningar såsom läkemedelsrester och avancerad rening (artikel 8, 9, 21, mfl) är positivt. Det är även positivt med hårdare krav på rening eftersom reningsverk fortfarande är en stor påverkanskälla till många vattenförekomster. Men för att kunna få till kostnadseffektiva åtgärder på rätt plats är det dock viktigt att analysera den möjliga effekten av åtgärden innan de generella kraven ställs. Fokus för åtgärder bör vara där recipienten påverkas av ett ämnes halt och inte där åtgärder inte bidrar till någon miljönytta. Till exempel är kväverening innan ett utsläpp till ett fosforbegränsande system, som sjöar i Norrland, onödigt om de ligger långt ifrån kusten. Miljökvalitetsnormer för vatten och målbilder för olika vatten och arter bör ligga till grund för var åtgärderna behövs. (Artikel 6, 7, 8)

Samsyn mellan direktiv

Hur avloppsdirektivet ska samspela med ramdirektivet för vattens försämringsförbud anser Länsstyrelsen behöver analyseras vidare och

eventuella behov av undantag identifieras och föreslås. Det behöver vara möjligt för kommuner att kunna skydda miljön genom att bygga nya eller bygga ut befintliga avloppsreningsverk när befolkningen växer.

Flera olika direktiv har målbilder, riskanalyser och åtgärdsprogram. Att till största möjliga grad samordna dessa bedömningar och tidsplaner anser Länsstyrelsen skulle göra det samlade åtgärdsarbetet mer effektivt.

Genomförandetider

I förslaget (hela direktivet) föreslås genomförandetider, Länsstyrelsen anser att det är viktigt med rimliga tider för genomförande, både för myndigheter och VA-huvudmännen. Det är i vissa fall förhållandevis kort genomförandetid för de investeringar som kommer att behövas.

På kort sikt kan det vara svårt att täcka upp efterfrågan på kvalificerad personal, inte bara i Sverige utan i hela Europa, vilket Länsstyrelsen anser behöver beaktas. Behovet av kvalificerad personal kommer att öka i och med högre krav på utförande av bland annat uppströmsarbete, tillsyn, provtagning, laboratorieanalyser, ombyggnationer och tillståndsprövningar. Det finns även en risk att det uppstår brist på till exempel teknisk utrustning när hela Europa ska genomföra åtgärder samtidigt. Därför anser Länsstyrelsen att det är viktigt att genomförandetiderna är anpassade för detta. (hela direktivet)

Miljöprövningar

Kravet på kväverening enligt förslaget förutsätter omprövningar av så gott som alla reningsverk i tätorter större än 10 000 pe. I en andra etapp skulle detta avse hälften av alla tätorter större än 10 000 fram till 2035. Länsstyrelserna bedöms behöva delta vid alla prövningar, vilket Länsstyrelsen bedömer kommer innebära en ökad belastning under många år. Även behovet av vägledning på nationell och regional nivå bedöms öka väsentligt, vilket kommer att kräva personalförstärkningar både vid länsstyrelserna och Naturvårdsverket. (artikel 6 och artikel 7)

Enligt förslaget kommer tillstånd kommer att krävas för påkoppling av industrier till det kommunala avloppsledningsnätet och detta tillstånd ska ses över vart 6:e år (artikel 14). Länsstyrelsen ser att detta kan bli problem för bland annat tillståndspliktiga verksamheter där det förutsatts och även villkorats att avloppsvattnet ska avledas till ett kommunalt avloppsreningsverk. Länsstyrelsen bedömer att tillsyns- och prövningsmyndigheter kommer att få ökade kostnader i och med ett ökat antal tillståndsprövningar. Även industrierna kan i samband med detta få ökade kostnader.

Rapportering

Övervakningen utökas påtagligt avseende bland annat ökad frekvens och fler parametrar (artikel 21) samt krav på att medlemsstaterna ska ha en stor mängd data ständigt tillgängliga för kommissionen och EEA (artikel 22). Årlig rapportering till EU i stället för vartannat år och med utökat innehåll ökar de administrativa kostnaderna för att sammanställa, kvalitetssäkra, komplettera och mata in data för både tillsynsmyndigheter och VA-huvudmannen (artikel 22). Samtliga dessa är exempel på krav som leder till ökade kostnader och ökad arbetsbelastning för olika aktörer vilket Länsstyrelsen anser bör beaktas.

Otydliga krav i förslaget

För tätorter mindre än 1 000 pe gäller inga på förhand specificerade kontrollkrav. Det tycks dock som att utsläppskraven (enligt bilaga 1 B 6) skulle kunna träffa även små avloppsanläggningar, eftersom bestämmelsen saknar en nedre storleksgräns. (artikel 2 och artikel 3) Länsstyrelsen anser att detta behöver förtydligas.

Länsstyrelsen anser att mer konsekvensanalyser och preciseringar av tätortsbegreppet behövs. Utan närmare precisering av hur tätorten ska avgränsas utifrån geografiska gränser eller lägsta total belastning, innebär definitionen att små byar på tio personer inom en hektar kan betraktas som en tätort. (Artikel 3)

Det är positivt med ökade krav på uppströmskontroll och ett ökat fokus på vad som leds till avloppsreningsverken. Det kommer förhoppningsvis att leda till att antal och mängd av oönskade ämnen som sprids via avloppsvatten och slam minskar. Länsstyrelsen anser att det är svårt att bedöma kravets omfattning beroende på vilka verksamheter som kommer att omfattas av tillståndskravet. (Artikel 14)

Länsstyrelsen anser att metod för utvärdering av utsläppskraven behöver förtydligas. Om kravefterlevnad för kväve och fosfor ska gälla per provtagningstillfälle och inte årsmedelvärde som anges i bilaga 1 D 4 c), innebär detta en ytterligare skärpning jämfört med nuvarande utvärderingsmetod. För kväve är det särskilt svårt att klara det låga haltkravet om detta inte får beräknas som ett årsmedelvärde, där bättre och sämre förutsättningar kan utjämnas. (Artikel 6 och artikel 7)

Förslaget innehåller även ett antal områden där Europeiska kommissionen bemyndigas att ta fram delegerade akter, genomförandeakter eller beslut. Länsstyrelsen kan inte bedöma de konsekvenser som följer av de akter som kommissionen senare tar fram. (hela direktivet)

Flexibilitet för anpassning till lokala förhållanden

Länsstyrelsen anser att lokala anpassningar vad gäller kväverening med möjligheter att tillgodoräknas sig naturlig rening (retention) bör kvarstå. Konsekvenserna av att ta bort retention bör därför analyseras vidare. (Artikel 6, bilaga 1 D)

Länsstyrelsen stödjer förslaget att förvaltningsplaner för avloppsvatten ska tas fram och vara lokalt anpassade och vägleda mot användning av bästa tillgängliga teknik eller metod. (Artikel 5)

Om återvinning av avloppsvatten (artikel 15) ska införas på alla avloppsreningsverk kommer många att verk att behöva byggas om och omprövas. Länsstyrelsen anser att det ska vinnas utrymme för lokala anpassningar utifrån förutsättningarna för tillgång på jungfruligt vatten och avsättning för återanvändning av avloppsvatten.

Syftet med förslaget om ökad övervakning och rapportering enligt artikel 22 är att få en ökad kunskap om avloppsvattnets sammansättning vilket Länsstyrelsen ser som positivt. Länsstyrelsen ser dock att det bör finnas en större flexibilitet utifrån faktiskt övervakningsbehov.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med miljöskyddshandläggarna Åsa Ståhlkloo och Marie Tilja som föredragande.

I handläggningen av remissen har även följande deltagit:
Sofia Bastviken, utredare vatten, Enheten för vatten
Karin Fröbom, miljöskyddshandläggare, Enheten för miljöprövning
Kristina Nyhlén, enhetschef, Enheten för miljöskyddstillsyn.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.